

Statnett SF
PB 4904Nydalen
0423 Oslo

Kontaktperson:	Deres referanse:	Vår referanse:	Dato:
Firmapost@statnett.no	[2024/1273]	20704	31.07.2024

OPPDATERTE RETNINGSLINJER FOR UTØVELSE AV SYSTEMANSVARET - HØRINGSSVAR

Vi viser til høringsdokument 1. mai 2024 - Fos §§ 5, 6, 8a, 8b, 9, 11, 12, 17 og 22 Enf § 6-1, og har følgende kommentarer:

Fos § 6 – Fastsettelse av handelskapasitet

Statnett beskriver endringsforslagene knyttet til Fos § 6 som mindre justeringer og tydeliggjøring av prosessen for å allokere handelskapasitet. På et område klarer vi ikke å se at dette blir oppnådd. Det gjelder på side 14 hvor *Systemreguleringer* byttes ut med *Aktivering av reguleringer*. Det er ikke gitt noen nærmere beskrivelse av hva som ligger i disse begrepene. Det samme gjelder for *effektkraft* som også nevnes i samme avsnitt. For å oppnå intensjonen om tydeliggjøring bør det derfor gis en tilleggsbeskrivelse eller en henvisning til hva som menes med disse begrepene.

Fos § 8a – Planlegging av produksjon

I høringsdokumentet foreslår Statnett å senke terskelen for anlegg som skal rapportere på aggregatnivå fra 50 til 10 MVA. Dette støtter Å Energi, og kan opplyse at vi har produksjonsplan for disse aggregatene.

Videre foreslås det å endre retningslinjene til fos § 8a første ledd slik at produsentene blir pålagt en ny rapporteringsoppgave. Forslaget er å innføre en ekstra beregning av «forventet ubalanse» i forkant av hvert driftskvarter. Å Energi støtter ikke dette forslaget. Hovedårsaken til det er at vi mener det er naturlig at Statnett først høster erfaring med alle de tiltakene som nå innføres for nettopp å redusere ubalansene: overgang fra time til kvarters markeder, reservemarkedene endres til mere automatikk, tydeligere kvalitetskrav, mulighet for aktivering av reserver både ved periodeskift og direkte ved ekstra og uventet behov etc. For aktørene er dette store og omfattende endringer som vi mener det er naturlig å først høste erfaringer med før nye krav innføres.

Dersom Statnett ser et behov for å sikre at overgangen til ny automatisert systemdrift går som planlagt, foreslår vi at Statnett i første omgang øker volumet av anskaffede reserver for en periode.

Fos § 8b – Planlegging av effekterregulering

Ihht foreslåtte endringer i fos §8a skal produksjonsplan leveres pr kvarter, samtidig foreslås terskel for oppløsning i produksjonsplan på aggregatnivå for anlegg senket fra 50MVA til 10MVA. For ÅEVK's del vil antall anlegg som skal rapporteres og følges opp på aggregatnivå mer enn fordobles (ca 150% økning), mens økning i installert ytelse blir beskjeden (ca 25% økning). I all hovedsak vil de nye anleggene som skal rapporteres på aggregatnivå være elvekraftverk. Mange av anleggene vil helt eller delvis måtte komme inn under ett eller flere unntak fra krav om gradvis endring av produksjon. For eksempel ved start eller stopp av aggregater ($P_{min} \Rightarrow 0$ og $0 \Rightarrow P_{min}$), ved omfordeling av last mellom aggregater i ett anlegg, ved lastendringer hvor en må passere kritiske driftsområder, for typiske elvekraftverk og for anlegg der manøvreringsreglement gir restriksjoner i vannføring eller vannstandsendringer osv.

Vi oppfatter at unntakene slik de er listet opp vil kunne gi rom for tilpasninger, men behovet for og variasjoner i tilpasninger til en slik løsning vil være stort, og arbeidet med å implementere og senere følge opp dette vil være krevende. I tillegg vil unntak for variabel kraftproduksjon bidra til at ulike produksjonsteknologier behandles ulikt, noe som i størst mulig grad bør unngås. I praksis vil det i stor grad være regulerbar vannkraftproduksjon og stort forbruk som må bære byrden av dette forslaget.

Fra desember 2024 legges det opp til at mFRR EAM startes opp. Dette sammen med overgang til 15 minutters oppløsning i intradagmarkedet og 15 minutters balanseavregningsperiode bør bidra til å redusere strukturelle ubalanser. Vårt forslag til justering av krav om gradvis endring av produksjon vil bidra til ytterligere reduksjon.

Vi foreslår at en avventer og høster erfaring fra disse endringene, før en vurderer om det er behov for ytterligere endringer i fos §8b.

Dersom systemansvarlig likevel velger å innføre dette kravet, foreslår vi at kravet avgrenses til å gjelde anlegg med fleksibel kraftproduksjon og installert ytelse større enn 50MVA, og at kravet skal gjelde når sprang i produksjonsplanen på anleggsgnivå er $\geq 10\text{MW}$. For øvrig med samme unntak som i forslag til oppdaterte retningslinjer for fos §8b. Dette bør begrense utfordringene med å implementere og å håndtere krav om gradvis endring av produksjon, men samtidig ivareta den aller største delen av nytten. Vi mener også at det må legges opp til at den ubalanseposisjonen som kravet til gradvis endring av produksjon/forbruk medfører, må kompenseres.

Fos § 9 – Regulerstyrke og effektreserve

I høringsdokumentet gir Statnett følgende argumenter for å innføre en mulighet til å benytte finansielle ordninger:

«Vi foreslår at systemansvarlig i tilfeller hvor reservemarkedene ikke er tilstrekkelige for å anskaffe nødvendig reservevolum eller reserver av rett kvalitet, kan etablere ordninger som gir økonomiske insentiver til at leverandører skal stille med økt volum av prekvalifiserte reserver i markedene. Finansielle ordninger skal virke som et supplement til markedsbaserte løsninger og andre virkemidler for å sikre tilstrekkelig med reserver.»

Vi er enig i at når det gjelder endrede kvalitetskrav, som medfører større omlegginger for aktørene, kan være hensiktsmessig å benytte en slik ordning. Den pågående overgangen til nye fellesnordiske krav til FCR-leveransene er et godt eksempel på en slik situasjon. For ikke å skape usikkerhet om at attraktive markeder skal være det viktigste incentivet for aktørene, er vi enige i at muligheten for å benytte finansielle ordninger kun bør gjelde for en begrenset tidsperiode.

Statnett beskriver også alternativer til bruk av finansielle ordninger, som å la markedet virke eller at Systemansvarlig benytter sine øvrige virkemidler og vedtakskompetanse. Her nevnes et aktuelt eksempel: «*For FCR benyttes i dag grunnleveransen som et tillegg til en markedsløsning i form av et krav til leveranse*».

Vi er klar over at hele Statnetts praksis for anskaffelse av FCR ikke er direkte omfattet av denne høringen, men finner det likevel relevant å nevne en sak som vi nylig er blitt klar over. Det gjelder Statnetts ønskede praksis ved overgangen til de nye nordiske kravene til FCR og *manglende bortfall av kravet om grunnleveranse*.

Statnett har tidligere kommunisert¹ følgende plan for markedsløsningen for FCR når de nye nordiske kravene ble innført:

«Ved innføring av ny FCR-spesifikasjon planlegges praksisen med grunnleveranse å opphøre. Dvs. at all FCR anskaffes gjennom markeder, tilbudt av prekvalifiserte aktører. Eventuell frekvensregulering som leveres utenfor dette, vil ikke gis restleveranse-pris, men avregnes som ubalanse. Unntak gjelder der hvor separatudrift er blitt aktivert.»

Dette følges opp i siste utgave av Nasjonal veileder for funksjonskrav i kraftsystemet (NVF 2023) og i Norsk støttedokument for FCR kravene hvor kun markedsleveranse i henhold til de nye kravene omtales. En naturlig følge av å ikke få tilslag i markedene er at frekvensresponsen deaktiveres helt.

Vi opplever at det nå er skapt en usikkerhet blant aktører og turbinregulator-leverandørene om hvilke krav som gjelder. Dette er svært uheldig og Statnett bør snarest mulig avklare for alle at når et aggregat oppfyller de nye nordiske markedskravene for FCR samt de særnorske kravene om leveranse av FCR-I for å håndtere separatudrifter, så opphører tilleggskravet om grunnleveranse. Dette vil gi en glidende og kontinuerlig overgang til den nye og fremtidsrettede løsningen. Dersom bortfallet av kravet om grunnleveranse utsettes til et senere tidspunkt vil det være fordyrende for markedsaktørene (må implementere en funksjon som ikke skal benyttes i fremtiden). Samtidig vil det skape usikkerhet om hva som er Statnetts plan. Vil kravet om FCR-I likevel ikke være tilstrekkelig til å håndtere separatudrifter? Vil ikke praksisen med grunnleveranse opphøre?

Å Energi anbefaler Statnett til å avklare dette snarest mulig. Det bør også tas inn i Statnetts neste «Vedtak om levering og betaling for systemtjenester» at for anlegg som er godkjent

¹ Sitat fra Statnetts dokument «Frequency Containment Process - Oppsummering av endringer i FCR spesifikasjon, Bakgrunn for FCP Mulighetsstudie» fra mai 2020.

etter nye nordiske krav bortfaller kravet om grunnleveranse. I vedtaket for inneværende år² er ikke de nye nordiske kravene nevnt eller omtalt i det hele tatt.

Dersom Statnett fortsatt opprettholder grunnleveranse for alle anlegg, så svekkes markedsløsningen og dermed også overgangen til de nye nordiske kravene.

Fos § 12 – Anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser

«Systemkritiske vedtak etter § 12 fjerde ledd medfører ikke en rekvisisjon av regulerbar ytelse som bryter med manøvreringsreglementet. Regulerytelse som medfører høye kostnader eller skadeflom, men ikke bryter med manøvreringsreglementet anser systemansvarlig å være innenfor "all tilgjengelig regulerytelse", og skal derfor meldes inn som bud i aktiveringsmarked for mFRR, aktiveringsmarked for mFRR-D eller forenklet løsning ved vedtak etter § 12 fjerde ledd.»

Normalt inneholder manøvreringsreglementene følgende bestemmelse: «Ved manøvreringen skal det has for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene (så vidt mulig) ikke skal forøkes» og formålet med denne bestemmelsen er at vassdragsreguleringen ikke skal føre til økte flomskader .

Videre legger NVE med hjemmel i vannressursloven §5 til grunn at regulantene manøvrerer aktivt innenfor manøvreringsreglementet for å begrense flomskader.

Regulerytelse som vil øke flomskader eller medfører skadeflom kan dermed være utenfor manøvreringsreglementet, og må dermed vurderes nøye i hvert enkelt tilfelle.

Vi foreslår at «skadeflom» fjernes fra teksten slik at denne endres til:

«Systemkritiske vedtak etter § 12 fjerde ledd medfører ikke en rekvisisjon av regulerbar ytelse som bryter med manøvreringsreglementet. Regulerytelse som medfører høye kostnader, men ikke bryter med manøvreringsreglementet anser systemansvarlig å være innenfor "all tilgjengelig regulerytelse", og skal derfor meldes inn som bud i aktiveringsmarked for mFRR, aktiveringsmarked for mFRR-D eller forenklet løsning ved vedtak etter § 12 fjerde ledd.»

Med vennlig hilsen
Å Energi AS

Jan Erik Eldor
Konserndirektør Vannkraft

Anders Gaudestad
Konserndirektør Fornybar Forvaltning

Bjørgulv Sverdrup Lund
Business Partner Rammevilkår

² <https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/systemansvaret/vedtak-om-leveranse-og-betaling-for-systemtjenester/vedtak-om-levering-og-betaling-for-systemtjenester-2024.pdf>